

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 czerwca 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał A. A. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 września 2017 roku do 28 lutego 2018 roku w kwocie 6.544,20 zł oraz odsetek za okres od 26 września 2017 roku do 8 czerwca 2018 roku (do dnia wydania decyzji) w kwocie 224,66 zł.

Decyzja została wydana na podstawie art.138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2017 roku, poz.2120).

A. A. wniosła o uchylenie decyzji. W uzasadnieniu odwołania podała, iż naukę w szkole policealnej ŻAK rozpoczęła w październiku 2017 roku. W lutym 2018 roku została skreślona z listy studentów, gdyż nie uczęszczała na zajęcia z uwagi na stan zdrowia. Nadto wskazała, iż nie miała możliwości powtarzania semestru i podjęła naukę w innej szkole.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie,

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona A. A. urodziła się (...).

Decyzją z dnia 2 sierpnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał A. A. prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu W. A. od dnia 25 maja 213 roku. Prawo do renty rodzinnej przyznane zostało do dnia 31 sierpnia 2013 roku.

(decyzja k.73 akt ZUS)

Decyzją z dnia 6 października 2016 roku Zakład przeliczył rentę rodzinną dla ubezpieczonej i ustalił uprawnienie do świadczenia do dnia 30 czerwca 2018 roku, pod warunkiem kontynuowania nauki.

(decyzja – k.121 akt ZUS)

Ubezpieczona była słuchaczką w Policealnej Szkole (...) w W. na kierunku technik weterynaryjny. Ubezpieczona została przyjęta do szkoły w dniu 10 lutego 2016 roku. W dniu 28 września 2016 roku zrezygnowała z II semestru.

(pismo Policealnej Szkoły (...) k.127 akt ZUS)

Ubezpieczona była uczniem Policealnej Szkoły Protetyki Słuchu w okresie od 1 września 2016 roku do 2 września 2017 roku.

(zaświadczenie – k.142 akt ZUS)

W dniu 18 października 2017 roku ubezpieczona poinformowała, iż kontynuuje naukę w Policealnej Szkole (...) w W..

Naukę w tej szkole ubezpieczona rozpoczęła 1 października 2017 roku.

(zaświadczenie – k.130 akt ZUS)

Decyzją z dnia 23 października 2017 roku Zakład przeliczył rentę rodzinną dla ubezpieczonej i ustalił uprawnienie do świadczenia do dnia 30 listopada 2017 roku, pod warunkiem kontynuowania nauki.

Kolejną decyzją z dnia 30 października 2017 roku Zakład ustalił uprawnienie do świadczenia do dnia 30 czerwca 2018 roku, pod warunkiem kontynuowania nauki.

(decyzje – k.131, k.135 akt ZUS)

Ubezpieczona była słuchaczem Policealnej Szkoły (...) od dnia 9 października 2017 roku.

W I semestrze roku szkolnego 2017/2018 zajęcia odbywały się w 2017 roku w dniach: 23-24 września, 7-8 października, 21-22 października, 4-5 listopada, 18-19 listopada, 1-3 grudnia, 16-17 grudnia i w 2018 roku w dniach: 13-14 stycznia, 27-28 stycznia, 3-4 lutego.

Ubezpieczona uczestniczyła w zajęciach 18 i 19 listopada 2017 roku, przy czym na obowiązkowe 24 godziny lekcyjnej zajęć ubezpieczona była na 15 godzinach.

Ubezpieczona nie usprawiedliwiła nieobecności na zajęciach.

Zajęcia w I semestrze w których ubezpieczona powinna uczestniczyć były obowiązkowe. Warunkiem zaliczenia każdego cyklu nauki była obecność na co najmniej połowie czasu przeznaczanego na każde zajęcia i uzyskanie pozytywnych ocen z każdego realizowanego zajęcia edukacyjnego.

Nie została sklasyfikowana w I semestrze z powodu absencji trwającej więcej niż połowę czasu przeznaczanego na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Ubezpieczona wzięła udział w 15 godzinach zajęć na 180 godzin obowiązkowych, nie uzyskała żadnej oceny cząstkowej.

Uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 5 lutego 2018 roku nie otrzymała promocji na semestr, a następnie w dniu 28 lutego 2018 roku została skreślona z listy słuchaczy.

Ubezpieczona nie złożyła wniosku o powtarzanie semestru.

(zaświadczenie – k.151 akt ZUS, pismo Policealnej Szkoły (...) k.28-29)

Ubezpieczona otrzymała zaświadczenie o niezdolności do pracy od dnia 10 grudnia 2017 roku do dnia 10 stycznia 2018 roku.

(dokumentacja medyczna – k.32)

W dniu 22 marca 2018 roku ubezpieczona została przyjęta do Policealnej Szkoły (...) w W. na kierunku technik usług kosmetycznych.

(zaświadczenie – k.145 akt ZUS)

Wyplacona ubezpieczonej renta rodzinna za okres od 1 września 2017 roku do 28 lutego 2018 roku wynosi 6.544,20 zł.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z ww. dokumentów, których strony nie kwestionowały.

Ubezpieczona nie usprawiedliwiła swojej nieobecności na rozprawie w dniu 24 października 2018 roku. O terminie rozprawy ubezpieczona została prawidłowo powiadomiona w dniu 1 października 2018 roku oraz pouczone iż obecność na rozprawie jest obowiązkowa a nieobecność będzie skutkowałą pominięciem dowodu z przesłuchania stron.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art.138 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 roku, poz. 1270) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty

świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. (art.138 ust.2 punkt 1 ww. ustawy).

Stosownie do treści art.130 ust.1 ww. ustawy świadczenia wypłaca się za miesiące kalendarzowe w dniu ustalonym w decyzji organu rentowego jako termin płatności świadczenia.

Zgodnie z art.65 ust.1 ww. ustawy renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Do renty rodzinnej uprawnieni są m. in. dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione (art.67 ust.1 punkt 1). Dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w punkcie 1 lub 2 (art.68 ust.1ww ustawy).

Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów (art.68 ust. 2 ww. ustawy).

Podstawowe znaczenie w przedmiocie zachowania prawa do renty ma ustalenie czy uczeń (student) w rzeczywistości kontynuuje naukę, czyli czy nauka jest rzeczywiście pobierana, gdyż funkcją renty rodzinnej jest zapewnienie dziecku ochrony ubezpieczeniowej przez wypłatę określonego świadczenia w okresie gdy nadal się uczy. Pojęcie „nauki w szkole” nie może być rozumiane dowolnie. Nie jest pobieraniem nauki w szkole samo uzyskanie statusu ucznia, konieczne jest realne wypełnianie tej roli (uczestnictwo w zajęciach, podchodzenie do egzaminów, zaliczeń, przedkładanie wymaganych prac).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż ubezpieczona A. A. była uprawniona do renty rodzinnej po zmarłym ojcu. Ubezpieczona ukończyła 16 lat w dniu (...), zatem by otrzymywać rentę rodzinną, musiała wykazać, że kontynuuje naukę.

Zaskarżoną decyzją z dnia 8 czerwca 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał A. A. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 września 2017 roku do 28 lutego 2018 roku w kwocie 6.544,20 zł oraz odsetek za okres od 26 września 2017 roku do 8 czerwca 2018 roku w kwocie 224,66 zł, uznając, że w okresie od 26 września 2017 roku do 28 lutego 2018 roku ubezpieczona nie kontynuowała nauki.

Ubezpieczona zakończyła naukę w Policealnej Szkole Protetyki Słuchu w dniu 2 września 2017 roku.

Od 9 października 2017 roku ubezpieczona rozpoczęła naukę w Policealnej Szkole (...) w W.. Ubezpieczona uczestniczyła w zajęciach w dniu 18 listopada (w 10 godzinach lekcyjnych na 12 obowiązkowych) oraz w dniu 19 listopada 2017 roku (w 5 godzinach lekcyjnych na 12 obowiązkowych). Były to jedyne zajęcia w których ubezpieczona uczestniczyła. Łącznie w semestrze na 180 godzin obowiązkowych ubezpieczona była na 15 godzinach zajęć. Nieobecność na ponad 90% zajęć skutkowało nieklasyfikowaniem ubezpieczonej na kolejny semestr i skreśleniem z dniem 28 lutego 2018 roku z listy słuchaczy.

Ubezpieczona została poinformowana, iż renta rodzinna przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki oraz iż o zaprzestaniu nauki powinna powiadomić Zakład Ubezpieczeń Społecznych, czego nie uczyniła.

Twierdzenia ubezpieczonej, że nie uczestniczyła w zajęciach z powodu stanu zdrowia nie znajdują potwierdzenia w zebranym w sprawie materiale dowodowym. Ubezpieczona otrzymała zaświadczenie o niezdolności do pracy w okresie

od 10 grudnia 2017 roku do 10 stycznia 2018 roku. Nie wniosła o usprawiedliwienie nieobecności na zajęciach z tego powodu. Nie uczestniczyła w zajęciach po dniu 10 stycznia 2018 roku.

Analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że wolą ubezpieczonej nie było kontynuowanie nauki. Ubezpieczona miała świadomość, że renta rodzinna przysługuje jej pod warunkiem kontynuowania nauki, a wskazuje na to nie tylko treść wydawanych w stosunku do niej decyzji, ale także samo jej zachowanie w latach poprzednich.

Ubezpieczona nie kontynuowała nauki we wrześniu 2017 roku, gdyż zakończyła naukę w Policealnej Szkole Protetyki Słuchu w dniu 2 września 2017 roku. Dalsze pobieranie nauki przez ubezpieczoną miało charakter pozorny. W Policealnej Szkole (...) ubezpieczona nie podejmowała żadnych czynności składających się na realizację obowiązku wynikającego z programu nauczania w tej szkole. Wzięła udział w 15 godzinach zajęć lekcyjnych na 180 godzin obowiązkowych. Od sytuacji zaprzestania nauki należy odróżnić jej kontynuowanie, choć z brakiem pozytywnych rezultatów czy też powtarzaniem roku, czyli sytuację gdy uczeń chce się kształcić, ale nauka nie daje efektów lub brak w niej postępów.

Przez określenie w art.68 ust.1 punkt 2 ww. ustawy, iż renta rodzinna przysługuje dziecku po ukończeniu 16 roku życia do ukończenia nauki w szkole należy rozumieć jako nie tyle formalny status ucznia (studenta) ale realne wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu studiów – uczestniczenie w zajęciach, podchodzenie do egzaminów. Nie mieści się w tym pojęciu, takie postępowanie ucznia (studenta) które polega na zapisywaniu się do kolejnych szkół, bez uczestnictwa w całości lub części zajęć, niepodchodzenie do egzaminów. Takie zachowanie ucznia nie realizuje celu renty rodzinnej jakim jest umożliwienie mu zdobycia odpowiedniego wykształcenia i nabycia kwalifikacji a w konsekwencji uzyskaniu zdolności do samodzielnego utrzymania. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lutego 2012 roku, (I UK 471/12, Legalis nr 720051) wyjaśnił, iż „samo formalne legitymowanie się statusem ucznia jest niewystarczające do uznania, że taka osoba kontynuuje naukę jeżeli nie wykonuje faktycznie obowiązków objętych programem nauczania”. Stanowisko takie zostało również wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 5 lipca 2012 roku (I UK 65/12) i z dnia 3 sierpnia 2012 roku (I UK 96/12).

Reasumując w okresie od 1 września 2017 roku do 28 lutego 2018 roku ubezpieczona pobrała rentę rodzinną jako świadczenie nienależne (art.138 ust.2 punkt 1 ww. ustawy).

W toku postępowania ubezpieczona nie wykazała, aby w tym okresie pobierała jakąkolwiek naukę. Pobierała natomiast rentę rodzinną, której celem było zapewnienie środków utrzymania tym dzieciom, które po stracie rodzica znalazły się w trudnej sytuacji materialnej, które nadal się uczą a nie mają możliwości pozyskiwania środków własną pracą. Ubezpieczona była pouczona również o okolicznościach powodujących brak prawa do świadczeń.

Ubezpieczona została zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wraz z odsetkami obliczonymi za okres od dnia 26 września 2017 roku do dnia 8 czerwca 2018 roku.

Zgodnie z treścią art.138 ust.1 ww. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Zgodnie z treścią art.84 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2017 roku, poz.1381) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Istotną kwestią jest zatem ustalenie daty wymagalności nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy naliczył je aż do dnia wydania zaskarżonej decyzji, a zatem niejako uznał, że miał prawo żądać ich zwrotu już w dacie wypłaty. Z poglądem takim nie sposób się zgodzić. Trzeba bowiem przypomnieć, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie

istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art.84 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i art.138 ww. ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 roku w sprawie I UK 210/09 (Lex nr 585713).

Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych powinien naliczać odsetki ustawowe (art.359§2 k.c.) od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Decyzję organu rentowego w zakresie odsetek liczonych od dnia 26 września 2017 roku do dnia 8 czerwca 2018 roku w kwocie 224,60 zł uznać należało zatem za nieprawidłową.

Mając na względzie powyższe, Sąd w punkcie 1 wyroku na podstawie art.477¹⁴§2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nie zobowiązał A. A. do zwrotu odsetek za okres od dnia 26 września 2017 roku do dnia 8 czerwca 2018 roku, a w punkcie 2 wyroku stosownie do treści art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie.

ZARZĄDZENIE

1. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS z pouczeniem o prawie, terminie i sposobie złożenia apelacji.
2. Wypożyczyć pełnomocnikowi ZUS akta rentowe, zobowiązując do zwrotu w razie złożenia apelacji.

14.11.2018 r.